

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASPONSOR

HOOAJA
SUURSPONSOR

NORDIC
CATERING

LIVIKO
— 1870 1878 —

RADISSON COLLECTION
TALLINN

PAKEND & PRINT
1000 1000 1000 1000

ERSO jõulukontsert

22

DETSEMBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
kell 19

MIRJAM
MESAK
SOPRAN

SANDRA
LAAGUS
METSOSOPRAN

ERSO

DIRECTOR
OLARI ELTS

GOSSEC
MOZART
FARRENC

iute

ERSO PEASPONSOR

ELAV INSPIREERIV RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos maailma ERSO ja fintech lute

ERSOga on võimalik koos kasvada.
Meid seob otsing ja inspiratsioon.
Nii ERSO kui ka lute püüdleavad alati
tiptaseme poole.

- TARMO SILD
lute juht ja kaasasutaja

E · R · · O

ERSO jõulukontsert

MIRJAM MESAK sopran
SANDRA LAAGUS metsosopran
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Orkestri kontsertmeister Birgit Katriin Born
Dirigent OLARI ELTS

kell 19 – sümfooniakontsert

MIRJAM MESAK sopran

SANDRA LAAGUS metsosopran

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Orkestri kontsertmeister Birgit Katriin Born

Dirigent OLARI ELTS

Wolfgang Amadeus Mozart

Sümfoonia nr 32 G–duur, KV 318 (1779) ~9'

Allegro spiritoso

Andante

Tempo primo

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Zaide aaria „Ruhe sanft, mein holdes Leben“ ooperist „Zaide“, KV 344 (1780) ~6'

François-Joseph Gossec (1734–1829)

„Jõulusüit“ (1766) ~6'

Wolfgang Amadeus Mozart

„Exsultate, jubilate“, KV 165 (1773) ~14'

vaheaeg

Louise Farrenc (1804–1875)

Avamäng nr 2, op. 24 (1834) ~7'

Wolfgang Amadeus Mozart

Aminta aaria „L'amerò, sarò costante“ ooperist „Il re pastore“, KV 208 (1773) ~7'

Wolfgang Amadeus Mozart

Sümfoonia nr 31 „Pariis“ D–duur, KV 297/300a (1778) ~20'

Allegro assai

Andante

Allegro

Kontserdist teevad otseülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv),
salvestised on ka järelkuulatavad ja –vaadatavad.

Tänasel ERSO jõulukontserdil on võimalik osta kellukesi ning musitseerida koos orkestriga
lisaloo ettekandel. Kellukeste ostuga toetad ERSO tegevust.

Wolfgang Amadeus Mozart komponeeris ajalisel lähestikku kaks tänase kontserdi kavas kõlavat sümfooniat: 1778. aasta suvel Pariisis loodud sümfoonia D-duur nr 31, KV 297/300a, mida on nimetatud ka „Pariisi sümfooniaks“ ning 1778. aasta aprillis Salzburgis valminud **sümfoonia nr 32 G-duur, KV 318**. G-duur sümfooniast kuulete kontserdi esimeses, D-duuri aga teises pooles.

Wolfgang Amadeus Mozart.

Naasnud Pariisist sünnilinnas Salzburgi, asus Mozart taas piiskop Colloredo teenistusse ning sukeldus kohalikkusse seltsielu. Näis, et seljataha jäänud kaotused Pariisis ei olnud pärssinud tema loomeindu. Ta komponeeris kirikumuusikat, tellimus- ja pühendusteoseid kohalikele ülikutele või sõpradele; serenaade ja divertimente erinevatele koosseisudele. Siin valmisid ka tema kolm sümfooniast: G-duur KV 318, B-duur KV 319a ja C-duur KV 338.

G-duur sümfoonia valmis 26. aprillil 1779. Oma kolme üksteisega põimuva osaga — kusjuures viimane neist on esimese osa repriisilaadne kordus — on see itaalia avamängu stiilis teos. Stiililt ja väljenduslaadilt on see lähedane hiljem kõlava D-duur sümfooniaga. Selle teose puhul tuleks esile tuua nelja metsasarve ja ka teiste puhkpillide rolli orkestrikõla tämbriterikkuse loomisel. On oletatud, et see muusika võis olla kavandatud avamänguna mõnele lavateosele, nagu näiteks „Zaide“, KV 344 või „Thamos, Egiptuse kuningas“, KV 345. Mozarti 32. sümfooniast esitas ERSO viimati 1996. aastal dirigent Arvo Volmeri juhatusel.

Väga tänuväärne on esitada sümfooniakontserdil populaarseid aariaid mõnest ooperist. Nii kõlavad ka tänasel kontserdil kaks imelist aariat. Esimene neist on aaria „**Ruhe sanft, mein holdes Leben**“ („**Puhka rahus, mu kallis elu**“) Mozarti laulumängust „Zaide“. 18. sajandil olid lood osmanite impeeriumist ning türgi muusika (mida leiame mitmestki Mozarti instrumentaalteosest) Viinis väga populaarsed. Mozart kirjutas muusika kahele türgi draamale. Neist esimese, Salzburgis 1780. aastal

lõpetamata jäänud „Zaide“ mitmed muusikalised numbrid kandis helilooja üle kaks aastat hiljem Viinis komponeeritud ooperisse „Röövimine serailist“. Süžee muster on neis sarnane: valitsemishimuline sultan tahab endale võita vangistusse sattunud kristlasest naist, kuid too armastab Euroopast orjaks toodud Gomatzi. Noorte armastus pannakse proovile. Erinevalt hilisemast ooperist, loobub Mozart „Zaide“ muusikas türgi eksootikast, andes enam edasi tegelaste hingeseisundeid. Nii ka nimategelase esimeses aarias — hellas häällaulus oma uinunud armsamale. ERSO esituses kõlab see aaria täna esmakordselt, soleerib sopran Mirjam Mesak.

Kauni pühadeajaga seostub barokiaegne särav muusika Corelli, Bachi, Händeli või prantsuse heliloojate Charpentier’ ja Gosseci, aga ka hilisemate loojate Poulenci ning Honeggeri teostes, mis on jõuludega seotud. Tänapäevase kontserdi avalugu on vallooni päritolu helilooja **François–Joseph Gosseci** populaarne „**Jõulusüit**“. See järgib Marc–Antoine Charpentier’ „Jõulumissa“ (1694) eeskuju. Toogi põhineb traditsioonilistel jõululauludel, mis oleksid kuulajale kohe äratuntavad. Helikeelelt meenutab Gosseci süit enam barokimeistrite Lully ja Rameau ooperite värvirikkalt orkestreeritud tantsunumbreid.

François–Joseph Gossec alustas muusikuteed 1841. aastal kooripoisina Antwerpeni Notre Dame’i katedraalikoolis. Kümme aastat hiljem sai temast viuldaja ühes Pariisi eraorkestris, mida juhatas tollal tuntum ooperilooja Jean–Philipp Rameau. Edasiseks eeskujuks sai Johann Stamitz, kellelt ta õppis Mannheimi koolkonna orkestrimuusika kõlauuendusi — suurte dünaamiliste efektide loomist ning uute orkestripillide kasutamist, nende hulgas klarnetid ja bassetthornid. Mannheimi orkestri mängust leidis palju inspireerivat ka Mozart, kes sealses õukonnas mõnda aega peatus.

François–Joseph Gossec.

Gossec komponeeris kammermuusikat, sümfooniaid, hulgaliselt teoseid puhkpilliorkesterile, oopereid ja oratooriume. Tema loomingu krooniks sai

1760. aastal loodud võimas reekviem. Aastatel 1773–1777 oli ta muusikaühingu Concert Spirituel üks juhte. Kui 1795. aastal asutati Pariisi konservatoorium, oli Gossec direktor Luigi Cherubini kõrval üks selle institutsiooni töö korraldajaid. Kodanliku revolutsiooni päevil ja sellele järgnevatel aastail komponeeris Gossec mitmeid tseremoniaalseid teoseid, mis tegid temast Prantsusmaa kõige esinduslikuma helilooja. ERSO esitab François-Joseph Gosseci loomingut tänasel kontserdil teadaolevalt esimest korda.

Aastatel 1770–1773 toimunud Itaalia reisirid olid noorele **Wolfgang Amadeus Mozartile** väga õpetlikud ja loominguliselt viljakandvad. Esimene, 15 kuud kestnud reis viis 14-aastase Mozarti tähtsatesse muusikakeskustesse. Siin polnud Mozartil vajadust esitleda end imelapsena, vaid tõestada end tõsiselt võetava ooperiloojana. Tunnustus ei jäänud tulemata, misjärel pöördus perekond Itaaliasse tagasi veel kahel korral. Detsembris 1772 esietendus Milano kuninglik–hertsoglikus teatris (Teatro Regio Ducale) Mozarti ajaloolise ainekuga *opera seria* „Lucio Silla“. See oli juba kolmas noore helilooja ooper, mis selles teatris lavale jõudis. Peategelast kehastas nimekas itaalia kastraatlaulja Venanzio Rauzzini, kelle hääl oli Mozartit hämmastanud juba poisieas. Rauzzini oli aastatel 1766–1772 üks Müncheneri õukonna esilauljaid, kuid esines ka Viinis ja Mozart võis teda tunda juba sellest ajast.

Rauzzini tahtis avardada repertuaari ka väljaspool teatrit ning esitas noorele heliloojale oma tunnustuse märgiks tellimuse kontsertlikuks teoseks soolohäälele ja orkestrile. Nõnda sündis Mozarti „**Exsultate, jubilate**“, **KV 165**, mis kõlas esmakordselt 17. jaanuaril 1773. aastal Milano teatiinide ordu kirikus Rauzzini soleerimisel. Teksti autor on teadmata, kuid uurijate arvates võis see olla pärit ka tellija enese sulest. Mozart nimetas teose motetiks. Selle žanrimääratlusega tähistati renessansiajastul enamasti mitmehäälsel vaimuliku tekstiga *a capella* kooriteost. Itaalias kasutati seda terminit hiljem ka pidulike ladinakeelsete soolokantaatide puhul, mis koosnesid paarist retsitatiivist, kahest aariast ning lõpuosast. Mozarti kantaadilaadisel teosel on ühiseid jooni ka traditsioonilise kolmeosalise instrumentaalkontserdiga, mille kiired äärmised osad raamivad lüürilist aeglast osa. Teose esimese osa tekst „Rõõmustage, juubeldage, oo õnnistatud hinged“ on tulvil rõõmu. Nii siin kui ka viimases osas „Alleluja“ lisab koloratuuriderikas muusika sõnadele veelgi sära. Keskmises osas, millele eelneb lühike retsitatiiv „Sõbralik päev paistab“, kõlab imelises kantileenis harras palve Maarjale: „Sina neitsite kroon, anna meile rahu“. Viimati kõlas „**Exsultate, jubilate**“ ERSO esituses möödunud aasta detsembris, soleeris Sanna Iljin, dirigeeris Hannu Lintu. Täna kontserdil esitab teost ERSO ees metsosopran Sandra Laagus.

Kasvav huvi möödunud aegade naisheliloojate muusika vastu on äratanud tähelepanu ka prantslanna **Louise Farrenci** loomingu vastu. Farrenc oli 19. sajandi prantsuse muusikaelus haruldane nähtus. Ta oli Euroopas kõrgelt tunnustatud pianist. Teda võrreldi sageli Clara Schumanniga, kes kontserttegevuse kõrval samuti komponeeris. Farrenci varased teosed olid pälvinud tunnustust koguni Robert Schumannilt, kes kirjutas: „Need on väikesed, puhtad, teravmeelsed stuudiumid [---] nii intelligentsed oma teostuses, nii täidetud mõttega, et peate neisse kiinduma – kui hörk romantiline aroom nende kohal hõljub!“

Louise Farrenc.

Kolm aastakümnet tegutses ta ainsa naisprofessorina Pariisi konservatooriumis. Üks õpilastest on meenutanud: „Teda iseloomustas rõhutatult hoolitsetud välimus, tema loomus oli range, jahe, askeetlik.“ Kompositsiooni ja orkestratsiooni oli Farrenc juba 15-aastaselt õppinud Pariisi konservatooriumi hinnatud professori Antonin Reicha juures. Reicha õpilaste hulgas oli ka Farrenci eakaaslane, tulevane orkestratsioonimeister Hector Berlioz. Farrenc oli suurte klaverimuusika loojate Mendelssohni, Schumanni, Chopini ja Liszti kaasaegne, nende muusikast leidis ta palju eeskuju väärivat. Samas peegeldub Farrenci teostes ka sügav austus Viini klassikute vastu. Tema klaveri- ja kammermuusika ning kaunite ballaadide ja romansside kõrval pälvivad tähelepanu kaks avamängu ning kolm sümfooniat.

Avamäng nr 2, op. 24 valmis 1834. aastal. Ehkki Farrenci teoste hulgas pole ühtki muusikalist lavateost, võiks seda ette kujutada ka eelmänguna mõnele sündmusterikkale ooperile. Siinses muusikas võib kuulda mõndagi nii Rossini kui ka Mendelssohni helimaailmast.

Oma eluajal heliloojana väga tunnustatud ja kirjastatud, vajus Louise Farrenci looming kauaks unustusse. Alates 1990. aastatest tänaseni on tema loomingust ilmunud ligi 20 heliplaati.

ERSO esituses kõlab Louise Farrenci looming täna esimest korda.

Wolfgang Amadeus Mozarti aaria „L'amerò, sarò costante“ on pärit Pietro Metastasio libretole komponeeritud lavateosest „Il re pastore“ („Karjuskuningas“). See on kantaadilaadne, kahevaatuseline melodraama (serenata), mille sündmused leiavad aset neljandal sajandil enne Kristust Foiniikia pealinna Sidonis. Siin pannakse taas proovile kahe noore — oma kuninglikust päritolust teadmata karjustemaailmas elanud Sidoni kuninga poja Aminta ja tema armsama, kauni foiniiklanna Elisa — kindlameelne armastus. 19-aastane Mozart alustas teose komponeerimist 1775. aasta märtsis ja esiettekanne toimus Salzburgis sama aasta aprillis. Ooperi üks muusikalisi kõrghetki on aaria „Ma armastan teda, ma jään talle kindlaks“, mis koos solistliku viulipartiiga omandab erilist kauni, intiimselt kõla. ERSO esitab kõnealust aariat tänasel kontserdil esmakordselt, soleerib Mirjam Mesak.

1778. aasta 23. märtsil jõudis Mozart koos emaga Pariisi, mis oli tema pika, 1777. aasta septembris Salzburgist alanud reisi sihtpunkt. Leidmata teenistust Münchenis, Augsburgis ja Mannheimis, oli tema eesmärk siin ooperiloojana läbi lüüa. Pariisis tegid aga oma lavateostega ilma Viinist tulnud Christoph Willibald Gluck ja Niccolò Piccinni ning 22-aastaselt Mozartil polnud nende kõrval lootustki. Kohtumine Pariisi kontserdiorganisatsiooni Concert Spirituel juhi Joseph Legros'ga tõi talle esimese meelitava sümfooniatega. Lühikese ajaga valmis **sümfoonia nr 31 D-duur, KV 297/300a**. Mozart kirjutas isale:

„See tuli hästi välja ja ma olen väga rahul. Aga kas ta ka meeldib? Neile vähestele nutikatele prantslastele, kes iganes seal on, on mul hea võimalus meeldida; lollidele — ma ei näe suurt õnnetust, kui see neile ei meeldi. Aga mul on lootust, et ka eeslid leiavad sealt midagi, mis neile meeldib.“

Esmakordselt kõlas teos 12. juunil 1778 Pfalzi kuurvürstkonna saadiku krahv Karl Heinrich Joseph von Sickingeni kodus ning avalik esiettekanne toimus kuus päeva hiljem Concert Spirituelis. Kaks nädalat hiljem kirjutati tollal Londonis ilmunud väljaandes Courier de l'Europe: „See artist, kes kõige õrnemas eas tegi endale nime klavessiinimängijate seas, võib tänapäeval kuuluda kõige võimekamate heliloojate hulka.“

Legros'le avaldasid nii teos kui ka esitus muljet ja ta pakkus Mozartile oratooriumitellimust, mille hiljem siiski tühistas. Samas palus ta muuta sümfoonia teist osa, mis Mozarti sõnul „ei rahuldanud teda, selles olevat liiga palju modulatsioone ja see olevat liiga pikk“. Helilooja komponeeris puiklemata uue versiooni, mis näitab, kui oluline oli tema jaoks Pariisi publiku võlumine.

„Lollidele eeslitele“ pakub sümfoonia rohkeid efekte (nt pidulikud fanfaarid, virtuoossed, hoogsalt kõrgusse tõusvad heliread, suured dünaamiliste kontrastidega vastanduvad fraasid, punkteerid rütmid, oktavihüpped viiulitel energilise nootide kordamisega, *tremolo*’d). Ometi ei puudu siin ka lihtsad ja meeldejäädavad meloodiad. Kolmeosalises teoses puudub traditsiooniline menuett, mis polnud Pariisis tollal moes. Seda kompenseerib keskmise osa voolavalt tantsuline karakter. Siin vaikivad klarnetid, trompetid ja timpanid, kuid muusikat vürtsivad ootamatud dünaamilised kontrastid. Finaaliosa kohta kirjutas Mozart isale:

„Kuna kuulsin, et siin kõik viimased, nagu ka esimesed *allegro*’d, algavad kõigi pillidega korraga, *tutti* ja enamasti unisoonis, siis mina alustasin viimase osa kaheksat takti ainult viiulitega *piano*’s. Nagu ma ootasingi, tegid kuulajad *piano* puhul „Sch“ — siis tuli kohe *forte*. Seda kuuldes plaksutasid nad käsi. Kohe pärast sümfooniat läksin ma rõõmust Palais Royali, jõin hea jääjoogi, küsisin roosikrantsi, nagu olin Sulle lubanud, ja läksin koju.“

D–duur sümfoonia on tähelepanuväärne oma tavatult suure koosseisuga, mille tegi võimalikuks Mozarti käsutuses olnud suur orkester. Esimest korda kasutas ta siin ka klarneteid. Teos oli populaarne. Mozarti uurijad on toonud esile veel mitmeid esitusi juba 1778. ja 1779. aastal. Teose partituuri avaldas Pariisis tegutsev Sieberi kirjastus ja see tuli müüki veebruaris 1779.

Sümfoonia oli Pariisis ainus menukas teos. millele uut tellimust ometi ei järgnenud. Mozart komponeeris sel ajal palju klaverimuusikat, mujalt tulnud tellimustöödena viiulisonaate, kontserdi flöödile ja harfile ning kuuel korral Pariisis esitamisele tulnud muusika ballett–pantomiimile „Les Petits Riens“ („Väikesed tühiasjad“). 3. juulil oli Pariisis surnud tema ema. Kaotamata lootust, jäi ta veel üheks kuuks Pariisi. Lööduna, ebaedust murtuna, alustas ta pikka tagasiteed Salzburgi, mis peatustega paljudes linnades kestis 26. septembist 1778 15. märtsini 1779. Pariisi sümfooniat esitati autori juhatusel märtsis 1783 Viini Burgtheatris toimunud akadeemial, kus osalesid ka Mozarti õde Maria Anna ning helilooja suur kiindumus, sopran Aloysia Weber.

ERSO on Mozarti 31. sümfooniat esitanud aastatel 1970 (dirigent Neeme Järvi), 1988 (dirigent Peeter Lilje), 1995 (dirigent Daniel Schweitzer), 2017 (dirigent Arvo Volmer) ja 2020 (dirigent Olari Elts).

Maia Lilje

Olari Elts. © Aleksandr Hussainov.

Täna sel kontserdil antakse esimest korda välja Olari Eltsi nimeline stipendium, mis hakkab kord aastas jagama kuni kahele noorele muusikule rahalist toetust kogusummas 12000 eurot. Stipendiumi saajad valib välja Elts ise.

Olari Eltsi sõnul saabub iga noore muusiku jaoks hetk, kus põhioskused on omandatud, janu maailmalavade järele suur ja julgust ning uudishimu ja enesekindlust piisavalt. „Siis on vaja minna ja kohtuda oma suurima mentoriga, et anda oma oskustele viimast lihvi. Kohtuda unistuste lavapartneritega, luua oma muusikaline võrgustik ja leida oma muusikutee. See kõik nõuab totaalset pühendumist ning sellele me oma stipendiumiga püüamegi kaasa aidata,“ ütles Elts.

Stipendiumi rahastust koordineerib Kultuuripartnerluse SA ja selle toetajaks on üks anonüümne eesti ettevõtja. Esimene stipendium on kavas üle anda veel selle aasta jooksul.

Kultuuripartnerluse SA juhataja Meelis Kubitsa sõnul on stipendiumi loomine ettevõtja algatus, et toetada Eesti noori talente teel maailma lavadele. „Suuremas pildis on see publikupoolne tunnustus Olari Eltsi tööle ERSO peadirigendina, mis konkreetsel juhul võttis stipendiumi vormi. Lisaks Olari Eltsi töö tunnustamisele teeb stipendium kummarduse ka noortele mantlipärijatele Eesti klassikalises muusikas. Stipendiaatide valik ja arv igal konkreetsel aastal jääb vaid Olari Eltsi otsustada ja keegi teine sellesse ei sekku,“ sõnas Kubitsa.

Eesti sopran **MIRJAM MESAK** kuulub praegu Baieri Riigiooperi truppi, kus ta on pakkunud kustumatuid elamusi mitmesugustes rollides lolantast Musettani. 2022. aasta septembris mängis ta peaosas Baieri Riigiooperis esilinastunud Axel Ranischi filmis „Armunud Orphea“, tõestades, et peale „silmapaistva hääle“ (Crescendo) on tal ka suurepäraseid näitlejaoskused. Filmi näidati hiljem kogu Saksamaa kinodes.

2023/24. aasta hooaeg toob Mirjam Mesakule mitmeid põnevaid esmaesinemisi. Ta debüteerib Monte Carlo ooperiteatris Tebaldona Davide Livermore'i uues Verdi „Don Carlose“ lavastuses. Veel lisab ta oma repertuaarile Ksenja rolli Baieri Riigiooperi „Boriss Godunovis“ ja esineb esmakordselt Taani Kuninglikus Ooperis Michalina Barrie Kosky lavastatud „Saullis“. Münchenis kordab ta veel Musetta rolli „Boheemis“ ja leedi Macbethi õuedaami rolli „Macbethis“, lisaks saab teda näha Kirill Serebrennikovi lavastatud Šostakovitši „Ninas“ Vladimir Jurowski juhatusel, Verdi „Trubaduuris“ Antonino Fogliani juhatusel ja Wagneri „Parsifalis“ Adam Fischeri juhatusel.

Eestis astub Mirjam regulaarselt üles Rahvusooper Estonias ning koos Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri ja Vanemuise sümfooniaorkestriga. 2023/24. aasta hooaja algul laulis ta ERSOga maestro Neeme Järvi juhatusel soolistina Mahleri teist sümfooniast ning peagi annab koos ERSO ja dirigent

Kaspar Männiga kaks uusaastakontserti. Eesti esimese professionaalse helilooja ja organisti Rudolf Tobiase 150. sünniaastapäeva tähistamiseks salvestas Mirjam koos Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Tallinna Kammerorkestriga Tõnu Kaljuste juhatusel Tobiase oratooriumi „Joonas“.

Eelmisel hooajal Münchenis debüteeris Mirjam Mesak Oscarina Johannes Erathi lavastatud „Maskiballis“, kus dirigent oli Ivan Repušić. Samuti astus ta üles Ännchenina Lothar Koenigsi dirigeeritud „Nõidkütis“. Veel võis Mirjamit kuulda Tebaldona („Don Carlos“) Andrea Battistoni juhatusel, Annana („Nabucco“) Daniele Rustioni juhatusel, Esimese metshaldjana („Näkineid“) Henrik Nánási juhatusel, Kavala Rebasekesena Mirga Gražinytė-Tyla juhatusel ning Musettana „Boheemis“ Juraj Valcuha juhatusel. Ta osales edukalt maestro Marek Janowski viimastel kontsertidel Dresdeni Filharmoonia muusikalise juhina.

2021/22. hooajal astus Mirjam koos paljude staaridega üles Asher Fischidirigeeritud „Boheemi“ lavastuses, mida Baieri Riigiooper rahvusvaheliselt üle kandis, ja tema roll Musettana pälvis kiitust „ilu ja elegantsi“ eest (Opera Wire). Ta on esinenud veel Juliette'ina Simon Stone'i märgilise tähtsusega „Surnud linna“ lavastuses Kirill Petrenko dirigeerimisel, mis anti välja ka DVD-l. Tšaikovski lolanta roll Cuvillies' teatris Alevtina Ioffe juhatusel tõi Mirjamile kriitikute üksmeelset kiitust selle eest, et ta suutis anda tegelasele „uskumatu sügavuse“ (Bachtrack); lavastus on saadaval ka DVD-l. Oma kodulinnas Tallinnas tegi Mirjam kriitikutelt tunnustust toonud debüüdi Norina rollis Eesti Rahvusooperi Arvo Volmeri dirigeeritud „Don Pasquales“.

Müncheni Ooperistuudios jättis Mirjam kustumatu mulje mitte ainult lolantana, vaid ka muudes rollides: Freia („Reini kuld“), Nella („Gianni Schicchi“) Daniele Rustioni juhatusel ning Kastehaldjas Richard Jonesi „Hansukeses ja Gretekeses“ Patrick Lange'i juhatusel.

Mirjam Mesak on kiitusega lõpetanud Guildhalli Muusika- ja Teatrikaademia, kus ta õppis professor Rudolf Piernay käe all. Ta on solistina esinenud mitmes kuulsas Londoni kontserdisaalis, nagu näiteks Barbican Hall, Milton Courti kontserdisaal (sealhulgas LSO festivali „This is Rattle“ raames) ja Wigmore Hall.

2019. aastal pälvis ta Baieri kunstipreemia esituskunstide alal (Bayerische Kunstförderpreis in Der Sparte Darstellende Kunst).

SANDRA LAAGUS alustas kuueaastaselt viiuliõpinguid Häädemeeste muusikakoolis, mis jätkusid Tallinna Muusikakeskkoolis. 2018. aastal lõpetas ta Tallinna Muusikakeskkooli klassikalise laulu erialal, õpetajad Triin Ella ja Juhan Tralla. Hetkel õpib Sandra Eesti Muusika- ja Teatriakademia magistrantuuris Juhan Tralla klassis.

Ooperidebüüdi tegi Laagus 2022. aastal Vanemuise teatris Pireti rolliga Tõnis Kaumanni ooperis „Kaubamaja“, millele järgnesid Donna Elvira Mozarti ooperis „Don Giovanni“ ning seltsidaami roll Eino Tambergi ooperis „Cyrano de Bergerac“. Hooajal 2023/24 laulab Laagus Caesari partiid Vanemuise teatris Händeli ooperi „Julius Caesar“ uuslavastuses.

Koostöös Eesti Kontserdiga etendus 2023. sügisel kogupereoper „Mängime Sevilla habemeajajat“, mis on eestikeelne lühendatud versioon Rossini ooperist „Sevilla habemeajaja“, kus Laagus jagas Rosina rolli metsosopran Dara Savinovaga.

2022. aastal osales Sandra Laagus IV vabariiklikul vokalistide konkursil, saavutades III preemia. Sama aasta juulis pälvis Laagus finalisti diplomi rahvusvahelisel vokalistide konkursil „Flame“ Pariisis. 2023. aasta kevadel osales Sandra rahvusvahelisel konkursil „International Hans Gabor Belvedere Singing Competition“, kus jõudis 800 laulja hulgast poolfinaali.

Sandra Laagus on osalenud Perrine Madoeufi ja Ain Angeri meistrkursustel; 2019. aastal osales ta Nordopera programmi raames Rootsisis Drottningholmi Palee Teatris barokklaulu meistrkursusel David Sterni juhendamisel. Alates 2024/25 hooajast laulab Sandra Berliini Riigiooperi Unter den Linden ooperistuudios.

Olari Elts. © Kaupo Kikkas.

OLARI ELTS on avara rahvusvahelise haardega dirigent, kelle kirk koostada ja juhatada väga omanäolisi ja põnevaid kontserdikavasid on toonud talle tunnustuse üle maailma. Alates hooajast 2020/2021 on Olari Elts Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri peadirigent ja kunstiline juht. Aastail 2018–2022 oli ta ka Kymi Sinfonietta kunstiline nõustaja.

Olari Eltsi lavapartneriteks on Leipzigi Gewandhaus-orkester, Soome Raadio Sümfooniaorkester, Taani Rahvusorkester, Rotterdami Filharmoonikud, Hollandi Raadio Sümfooniaorkester, BBC Sümfooniaorkester, Birminghami Linnaorkester, Dublini RTÉ Orkester, Prantsuse Raadio Sümfooniaorkester, Prantsuse ja Lyoni rahvusorkestrid, Budapesti Festivaliorkester, Québeci Sümfooniaorkester, Yomiuri-Nipponi Sümfooniaorkester, Souli Filharmooniaorkester, Melbourne'i Sümfooniaorkester jt. Elts on koostööd teinud selliste solistidega nagu Gautier ja Renaud Capuçon, Brett Dean, Isabelle Faust, Alban Gerhardt, Martin Grubinger, Martin Helmchen, Stephen Hough, Lucas ja Arthur Jussen, Kari Kriikku, Karita Mattila, Alexander Melnikov, Daniel Lozakovich, Baiba Skride, Simon Trpčeski ja Antoine Tamestit.

Hooajal 2023/2024 juhatab Elts BBC Sümfooniaorkestrit Poola tuuril, astudes teist korda üles Eufonie Festivalil. Veel naaseb ta sel hooajal Birminghami Linna Sümfooniaorkestri, Tampere Filharmooniaorkestri ja Poola Balti Filharmooniaorkestri juurde Gdańskis, kus temaga liitub pianist Jean-Efflam Bavouzet. Lisaks ootavad teda ees etteasted Praha Raadio Sümfooniaorkestri, València Orkestri, Aalborgi ja Wuppertali sümfooniaorkestrite ning Presidendi Sümfooniaorkestriga Ankaras. Pärast hiljutisi edukaid rahvusvahelisi turneesid Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga Ühendkuningriigis, Saksamaal ja Prantsusmaal tähistab selle hooaja

avakontsert Tallinnas Eltsi lepingu pikendamist orkestri peadirigendi ja kunstilise juhina veel viieks aastaks.

Eriline koht Olari Eltsi repertuaaris on Erkki–Sven Tüüri ja Heino Elleri muusikal. 2013. aastal alguse saanud Elleri muusika esitamine ja salvestamine koos ERSOga on leidnud väljundi kahel Soome plaadifirma Ondine märgi all ilmunud CD-l (2018 ja 2019), millest värskeim pälvis aasta klassikaalbumi tiitli Eesti muusikaauhinnade (2020) jagamisel ning seniste Elleri muusika salvestiste eest said ERSO ja Olari Elts 2020. aastal kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia. Aasta varem võitis sama tiitli Eltsi dirigeerimisel salvestatud Erkki–Sven Tüüri autoriplaat, millel „Illuminatio“, „Whistles and Whispers from Uluru“ ja kaheksas sümfooniat kõlavad viiulakolmest Lawrence Poweri, plokklöödisolist Genevieve Lacey ja Tapiola Sinfonietta esituses (Ondine, 2018). Eltsi varasem diskograafia koostöös Ondinega sisaldab Tüüri teoste salvestisi Tapiola Sinfonietta ja Lawrence Poweriga, viiendat sümfooniat elektrikitarrile, orkestrile ja bigbändile ning akordionikontserti „Prophecy“, samuti kriitikutelt kõrgeid hinnanguid pälvinud Detlevi ja Berio kirjutatud Brahmsi seadeid, mis on salvestatud koos Helsingi Linnaorkestri, bariton Michael Nagy ja klarinetist Kari Kriikkuga. Lisaks on ta salvestanud Borgströmi ja Šostakovitši viiulikontserdid Eldbjørg Hemsingi ja Viini Sümfoonikutega BISile ning Poul Rudersi viienda sümfooniat Taani Rahvusorkestriga Bridge Recordsile. ERSOga on Olari Elts lisaks Elleri plaatidele salvestanud ka Tüüri marimbakontserdi „Ardor“ (solist Pedro Carneiro, ECM, 2007 — Tüüri autoriplaat). Eltsi hiljutisim projekt on uus plaat, kus koos Oslo Filharmooniaorkestriga esitatakse auhinnatud Norra helilooja Øyvind Torvundi töid.

Ooperidirigendina on Olari Elts juhatanud Tšaikovski „Jevgeni Oneginit“, Mozarti „Don Giovanni“, „Idomeneos“ jm. Ta on publiku ette toonud mitmed žanriülesed projektid, sh koostöös Teater NO99-ga valminud Mendelssohni–Shakespeare'i projekti, mis jõudis ka Berliini Konzerthausi lavale, ning Porto Casa da Música Sümfooniorkestriga Bernsteinini 100. sünniaastapäeva puhul *live*-muusikaga ette kantud Elia Kazani filmi „On the Waterfront“.

Aastail 2007–2020 oli Olari Elts ERSO, 2011–2014 Helsingi Linnaorkestri ning 2007–2010 Šoti Kammerorkestri peaküladirigent. 2006–2012 oli ta Bretagne'i Orkestri kunstiline nõustaja ja 2001–2006 Läti Rahvusliku Sümfooniorkestri peadirigent, 1993. aastal asutas ta NYYD Ensemble'i. 2017. aastal pälvis ta säravate ja kaalukate ülesastumiste eest nii kodu- kui välismaistel lavadel ning eesti heliloomingu edendamise eest Eesti Kultuurkapitali aastapreemia.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 97. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi. ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. Möödunud hooajal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. Samuti toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värскеimad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärase koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 22. detsembril 2023:

I VIIUL

Birgit Katriin Born
Piret Sandberg
Kristiina Aimala
Kätlin Ivask
Kirti–Kai Loorand
Astrid Muhel
Tõnis Pajupuu
Kaiu Talve
Andrus Tork
Tarmo Truuväärt

II VIIUL

Kaido Välja
Kristjan Nõlvak
Mari–Katrina Suss
Marlis Timpmann
Maaren Vihermäe
Annelize Vlasenko
Sofia Vinkel

VIOOLA

Liina Žigurs
Helena Altmanis
Sandra Klimaitė
Liisi Rusnak
Kristiina Välja
Johanna Vahermägi

TŠELLO

Mära Botmane
Villu Vihermäe
Andres Alexander
Metspalu
Katrin Oja
Maris Vallsalu
Aare Tammesalu

KONTRABASS

Regina Udod
Janel Altroff
Imre Eenma
Madis Jürgens

FLÖÖT

Mihkel Peäske
Linda Vood

OBOE

Heli Ernits
Tõnis Traksmann

KLARNET

Soo–Young Lee
Taavi Orro

FAGOTT

Jakob Peäske
Kaido Suss

METSASARV

Mattias Vihmann
Kalle Koppel
Tõnu Künnapas
Artur Reinpöld

TROMPET

Mart Kivi
Erki Möller

TROMBOON

Peeter Margus
Väino Põllu
Johannes Kiik

TIMPANID

Maarja Nuut

KLAVESSIIN

Ene Nael

SA ERSO juhatus liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügijuht

Signe Vaiknemets

Maine– ja

kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

RADISSON COLLECTION

TALLINN

AVASTAGE ERAKORDNE HOTELL TALLINNA SÜDAMES

Radisson Collection hotellid on oma stiili ja silmapaistva sisekujunduse poolest tõeliselt ainulaadsed. Lummavad vaated, hubane spaa, hõrgutavad maitseed ning avarad konverentsiruumid ootavad Teid!

A COLLECTION OF OUR FINEST HOTELS

[radissoncollection.com](https://www.radissoncollection.com)

KUTSUME KUULAMA

Rémy Martin'i ja Eesti Kontserdi uusaastakontsert

L, 30. DETSEMBER KELL 19, PÄRNU KONTSERDIMAJA

E, 1. JAANUAR KELL 18, ESTONIA KONTSERDISAAL

Rémy Martin'i ja Eesti Kontserdi pidulik uusaastakontsert on inspireeritud fantas-tilisest Prantsusmaast ja just Pariisi miljööst ning õhustikust.

MIRJAM MESAK sopran, CAROLINA EYCK teremin, ERSO, dirigent KASPAR MÄND

Macbeth

7.–9. JAANUAR JA 11.–13. JAANUAR, ESTONIA KONTSERDISAAL

William Shakespeare / Lepo Sumera / Jay Schwartz

Eesti Draamateatri, Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri ja Eesti Kontserdi ühisprojekt.

BELLINCAMPI JA COLAFELICE

N, 18. JAANUAR KELL 13 (SÜMFOONILINE LÕUNA), ESTONIA KONTSERDISAAL

R, 19. JAANUAR KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Carl Maria von Weber. Avamäng ooperile „Euryanthe“

Ludwig van Beethoven. Klaverikontsert nr 3 c-moll, op. 37

Richard Strauss. Sümfoonia poeem „Kangelase elu“, op. 40

LEONARDO COLAFELICE klaver, ERSO, dirigent GIORDANO BELLINCAMPI

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

 ERSO.TV